

Justitiedepartementet

Enheten för processrätt och domstolsfrågor

Rådets möte för rättsliga och inrikes frågor (RIF) den 12–13 mars 2015

Dagordningspunkt 12

Rubrik: Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om provisorisk rättshjälp för frihetsberövade misstänkta eller tilltalade och om rättshjälp inom ramen för förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder (Första läsning)
= Allmän inriktning

Dokument:

Tidigare dokument:

Kommissionens förslag, KOM (2013) 824

Fakta-PM, 2013/14:FPM35

Bilaga till EU-nämndens sammanträde 2014/15:2FF019

Tidigare behandlad vid samråd med EU-nämnden:

Samråd (skriftligen) med EU-nämnden den 28 november 2014.

Tidigare behandlad vid överläggning med eller information till riksdagsutskott:

Information till Justitiekommittén har lämnats den 30 januari och 27 november 2014.

Bakgrund

Kommissionen presenterade den 27 november 2013 ett paket med processuella rättigheter. I paketet ingår förslaget till direktiv om provisorisk rättshjälp för frihetsberövade misstänkta eller tilltalade personer i straffrättsliga förfaranden och om rättshjälp i samband med en europeisk arresteringsorder. Förslaget kompletteras av en rekommendation om rättshjälp för misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden. Tillsammans med övriga förslag i paketet innebär direktivförslaget att samtliga steg tagits enligt den färdplan för processuella rättigheter som antogs under Sveriges ordförandeskap 2009.

Direktivförslaget kompletterar det redan antagna direktivet (2013/48/EU) om rätt till tillgång till försvarare. Med rättshjälp avses i förslaget finansiering och stöd från staten för att misstänkta och tilltalade ska kunna utöva sin rätt till tillgång till försvarare.

Kommissionen föreslår minimiregler som ger frihetsberövade misstänkta och tilltalade en ovillkorlig rätt till provisorisk rättshjälp från det att de frihetsberövats, och under alla omständigheter innan de förhörs. Den provisoriska rättshjälpen ska gälla till dess ett slutligt beslut fattats i frågan om den misstänkte eller tilltalade är berättigad till rättshjälp enligt medlemsstatens egna kriterier. För det fall den enskilde inte är berättigad till rättshjälp ska medlemsstaten ha rätt att från den enskilde återkräva kostnaderna för den provisoriska rättshjälpen. I kommissionens förslag ges också rätt till rättshjälp för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder från det att personen grips i den verkställande medlemsstaten. Rättshjälpen ska i sådana fall täcka kostnaden för en försvarare i den verkställande medlemsstaten, och vid behov, även en assisterande försvarare i den utfärdande medlemsstaten (s.k. dual defence).

Syftet är att RIF-rådet ska uppnå en överenskommelse om en allmän inriktning i enlighet med ordförandeskapets kompromissförslag (om innehållet i detta, se nedan).

Rättslig grund och beslutsförfarande

Beslut fattas enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet, artikel 294 i EUF-fördraget. Förfarandet innebär att både rådets och Europaparlamentets godkännande krävs för att förslaget till förordning ska antas. Rådet fattar beslut med kvalificerad majoritet.

Svensk ståndpunkt

Regeringen ställer sig bakom ordförandens kompromissförslag. Genom kompromissförslaget har regeringen fått gehör för att en behovsprövning ska kunna ske vid kortare frihetsberövanden. Förslaget tillgodoser också regeringens ståndpunkt att direktivet inte bör innehålla krav på att den medlemsstat som utfärdat en europeisk arresteringsorder ska behöva utse en assisterande försvarare för förfarandet i den verkställande medlemsstaten.

Europaparlamentets inställning

Kommissionens förslag har diskuterats i LIBE-utskottet. Rapportören har i utkast till betänkande förordat en än mer långtgående rätt till rättshjälp än vad kommissionen föreslagit.

Förslaget

Till skillnad från kommissionens förslag, som ger frihetsberövade misstänkta en ovillkorlig rätt till provisorisk rättshjälp, innebär kompromissförslaget att medlemsstaterna vid kortare frihetsberövanden har rätt att vid misstanke om mindre allvarliga brott göra en behovsprövning. Vidare har i kompromissförslaget rätt till rättshjälp för en assisterande försvarare i den utfärdande medlemsstaten strukits.

Gällande svenska regler och förslagets effekter på dessa

Rätten till rättshjälp enligt direktivförslaget bör för svenska förhållanden kunna jämföras med rätten till offentlig försvarare enligt 21 kap. 3 a § rättegångsbalken.

Vid en preliminär bedömning överensstämmer svensk rätt i stort med ordförandens kompromissförslag. Det går dock inte att i nuläget slutligt bedöma förslagets effekter. Förslagets effekter på nationell rätt måste analyseras vidare.

Ekonomiska konsekvenser

Kommissionen bedömer att förslaget inte kommer att ha någon konsekvens på EU:s budget.

Det är inte möjligt att i nuläget närmare bedöma de ekonomiska konsekvenserna för statens budget. Utgångspunkten är dock att eventuella ekonomiska konsekvenser ska finansieras inom befintliga anslag.

Övrigt
